

Läkare mot kärnvapen

Informationsblad - Svenska Läkare mot Kärnvapen (SLMK)
Newsletter - The Swedish Section of IPPNW, International Physicians for the Prevention of Nuclear War

Nr 90 OKTOBER 2002

Ur Smålandsbygden tisdag 7 aug 1945:

WASHINGTON, 6 augusti
(TT fr. Reuter)

För 16 timmar sedan fällde ett amerikanskt flygplan den största bomb som hittills använts i krigshistorien - en atombomb med större sprängverkan än 20,000 ton mot en japansk armébas på Hiroshima, meddelade president Truman på måndagen. Bomben har över 2,000 gånger större sprängverkan än den brittiska "jordbävningensbomben", som hittills varit den kraftigaste bomben i världen. Presidenten omtalade vidare att två stora anläggningar och många mindre fabriker i USA ägnat sig åt "atomproduktion" i över 2 1/2 år. Truman yttrade: Med denna bomb har vi fått ett nytt och revolutionerande förintelsevapen för att komplettera vår krigsmakts växande styrka. Ännu kraftigare typer hålla på att utvecklas.

Summary in English

One of the advantages of modern information technology is the availability of all kinds of information. Vice chair person Meit Krakau has used the World Wide Web, looking into US plans for deploying weapons in the space. What she saw frightened her: "Dominating the space dimension of military operations to protect US interests and investments ... preventing others from getting access to space" and "... Satellite systems in order to see everything everywhere." Meit's conclusion is plain and clear: arms

race in space must be stopped before the arms are there.

One of the driving forces behind the militarization of space is described by Helen Caldicott in her latest book "The New Nuclear Danger – George W. Bush's Military-Industrial Complex". She uses rather strong words, describing present US leaders as wolves in wolf's clothing.

Swedish government is still against NATO membership. This was made

clear by Foreign Minister Anna Lindh in a recent TV discussion. "As a NATO member Sweden would get a weaker voice in the international nuclear disarmament debate", says Mrs Lindh.

Finally the IPPNW statement on the anniversary of September 11 is well worth reading, putting this horrible act of violence into a global perspective.

JAN LARSSON,
ULF KÖNIG

SLMK – presentation

Läkare mot kärnvapen är en kvartalstidskrift som utges av föreningen **Svenska läkare mot kärnvapen (SLMK)** och som har ca 8 000 läkare, tandläkare, sjuksköterskor, veterinärer, stödmedlemmar, bibliotek m fl som prenumeranter. SLMK har ca 5 000 svenska läkare och medicinstudenter som medlemmar och är den svenska grenen av **International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW)** med ca 150 000 läkare i ca 50 länder som medlemmar. SLMK och IPPNW är politiskt och religiöst obundna organisationer med målet att avskaffa kärnvapnen genom att sprida saklig information om kärnvapnens medicinska effekter. IPPNW har huvudkontor i Boston och leds av tre ordföranden ("Co-presidents") från öst och väst.

Författaranvisningar

Redaktionen välkomnar manuskript som behandlar SLMKs arbetsområde. Skriv med **dubbelt radavstånd**, max fem A4-sidor. Bidragen tas dock helst emot via e-post, gärna som bifogat Word-dokument. Det går även bra att skicka texten på diskett/cd. Bifoga gärna foton (papperskopior och diapositiv går båda bra; gärna i färg). Fäst inga gem på foton och skriv inget på dem, ej heller på baksidan – sätt istället en nummeretikett på baksidan och bifoga bildtext separat. Skicka gärna med ett foto av författaren/författarna. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera och korta bidragen. Tiden från manusstopp till postdistribution har kortats till en månad för att tidningens innehåll ska bli färskare. Detta kräver att **tidpunkten för manusstopp iakttas strikt**.

Omslagsbilden

"Sensationellaste framsteget sedan krutet uppfanns" var rubriken när den svenska tidningen Smålandsbygden dagen efter bombningen av Hiroshima rapporterade om atombombens förintelse av staden.

Bilden är hämtad från den webbsida om kärnvapenfrågor, som Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen och Svenska Läkare mot Kärnvapen har tagit fram. Den vänder sig i första hand till högstadie- och gymnasieungdomar. Materialet kan dock mycket väl användas också av vuxna som önskar sätta sig in i kärnvapenfrågan. Adressen är <www.svenska-freds.se/karnvapen/larom>.

JL & UK

Utgivningsplan

Nr	Manusstopp	Distribution
91	15/11 -02	december
92	1/2 -03	mars
93	1/5 -03	juni
94	1/9 -03	oktober

SLMK

Svenska Läkare mot Kärnvapen

Informationsblad nr 90, oktober 2002
ISSN: 1400-2256 Upplaga: ca 8 000 ex

Ansvarig utgivare:

Jan Larsson
Linnégatan 2 G
753 32 UPPSALA
Tel 018-14 62 12
E-post:
jan.larsson@slmk.org

Red för detta nr:

Jan Larsson och
Ulf König

Tryckeri:

Luleå Grafiska
Luleå

Utskrift & grafisk formgivn:

A Stenbergs Text & Form AB
Box 52
590 70 LJUNGSBRO
Tel: 013-651 81
Fax: 013-666 60
E-post: anita.stenberg@slmk.org

Manusstopp för nästa nr (91): 15 nov 2002

Manus till nästa nr skickas till: Jan Larsson (adress ovan)

Prenumerationsärenden handläggs av kansliet i Perstorp, adr se sid 3.

Tryckt på miljögodkänt papper.

SLMKs ordförande

Gunnar Westberg
Solbänksgratan 9
413 19 Göteborg
Tel + Fax: 031-82 63 92 (b)
Tel även: 031-82 86 92 (b)
Tel: 031-342 25 16 (a)
Tel: 031-342 10 00 pers.sök (a)
E-post:
gunnar.westberg@slmk.org

Kanslichef

Klas Lundius
Häkantorpsmölle
284 91 Perstorp
Tel: 0435-351 58
Fax: 0435-353 27
Mobiltel: 070-520 83 58
E-post:
klas.lundius@slmk.org

Information & media

Lars G Lindskog
Magasinsgratan 8
712 60 Grythyttan
Tel: 0591-144 90
Fax: 0591-144 96
Mobiltel: 070-668 70 34
E-post:
lars.g.lindskog@slmk.org

**Läkarfonden för
Förebyggande av
Kärnvapenkrig**

Postgiro: 90 10 90 – 1

Medlemsavgift 2002:

275 kr resp 100 kr (stud),
sätts in på pg 90 10 90 – 1
Prenumeration på "Läkare
mot kärnvapen" ingår.

SLMKs hemsida:

<http://www.slmk.org>

IPPNW:s hemsida:

<http://www.ippnw.org>

INNEHÅLL NR 90

Stoppa militariseringen av rymden!	4
Ledarsida – Meit Krakau	
Tack till alla generösa givare!	5
Gunnar Westberg förmedlar SLMK:s och IPPNW:s tack till de givare som bidragit till Indien – Pakistan-kampanjen	
Nej till NATO ger Sverige större möjlighet att tala med egen röst	6
Det hävdade utrikesminister Anna Lindh vid en utrikesdebatt med de sju riksdagspartierna	
”Vi lever i historiens farligaste era”	7
Helen Caldicott menar detta. Claes Andersson träffade henne i en intervju angående hennes senaste bok	
Lars G Lindskog minns när Helen Caldicott promoverades till hedersdoktor 1986	9
Läsarna får en liten återblick	
IPPNW i amerikansk press om kriget mot Irak	9
Lars G Lindskog refererar en debattartikel	
MITTUPPSLAGET	10
Möte med Rysslands hälsominister i Moskva	
First Anniversary of September 11 – Statement from IPPNW	12
Dialog med den indiska ambassadören	13
Martin Tondel fanns med i gruppen vid ambassadbesöket. Han berättar här om samtalet	
DU-nytt	14
Martin Tondel har åter läst rapporter angående utarmat uran. Läsarna får här ta del av hans genomgång	
Norsk antikärnvapenkämpe får internationellt pris	15
Ole Kopleitan är en av mottagarna till Nuclear-Free Future Award. Han och två andra pristagare presenteras av Lars G Lindskog	
Internationell utblick	16
Redaktör Inge Axelsson	
”Nato i närbild”	17
Det är titeln på Ulla Gudmundsons bok som Frida Sundberg har läst.	
Hiroshimadagen i Örebro	18
Den firades enligt tradition och Ebba Neander Bondestam, aktiv deltagare från SLMK, ger oss förutom en beskrivning av kvällen även den appell som publicerades i lokaltidningarna	
Valberedningens förslag till SLMKs styrelse 2002–2003	19

BAKSIDAN

Inbjudan till höstmötet i Lund 22 – 24 november

Stoppa militariseringen av rymden!

Ännu finns inga vapen stationerade i bana ute i rymden. Men de är på god väg. Speciellt USA lägger ner stora summor pengar på forskning om nya högteknologiska vapenslag. Olika typer av laservapen som kan användas i rymden är under utveckling. En ökad militarisering av rymden är en direkt följd av USA:s planer på ett utbyggt missilförsvar. Vid senaste årsskiftet hade USA omkring 110 militära satelliter i bana runt jorden. Ryssland hade ca 40 och övriga länder tillsammans ca 20. USA är den helt dominerande militära makten, både när det gäller konventionell militär styrka och militär närvaro i rymden. Bush-administrationen har gjort klart att man är fast besluten att behålla denna dominans. Jämfört med andra länder, är USA:s försvarsledning mycket mera öppen med sin information. Tack var det kan vem som helst gå in på nätet och ta del av olika dokument med strategisk försvarsplanering. Jag gjorde det och blev förfärad.

Några nyckelord från USA:s rymdkommandos plan, ”US SpaceCom Vision for 2020”: “... dominating the space dimension of military operations to protect US interests and investment”

“... integrating Space Forces into war fighting capabilities across the full spectrum of conflict”

I konceptet ingår total kontroll över rymden och förmågan att hindra andra att få tillträde till rymden. Vidare ingår total kontroll över jorden via olika satellitspaningssystem, ”att alltid

kunna se allting överallt”, och ett världsomspännande missilförsvar. Full kontroll över rymden är helt avgörande för möjligheten att kontrollera hela jorden. Man håller öppet för att i en framtid, om USA:s säkerhet så kräver, placera vapen i rymden. Alltsammans går ut på vad som kallas Full Spectrum Dominance.

Rymdfördraget från 1967 (Outer Space Treaty) slog fast att yttre rymden ska tillhöra hela mänskligheten, att alla stater ska ha frihet att utforska och använda rymden. Det förbjuder stationering av kärnvapen och andra massförstörelsevapen i kretslopp runt jorden, i yttre rymden, eller på någon himlakropp (d.v.s. kärnvapenbärande ballistiska missiler, som vänder ner mot jorden igen, är inte förbjudna). Det innehåller alltså inget förbud mot att konventionella vapen stationeras ute i rymden.

Månavtalet 1979 kompletterar rymdfördraget och förbjuder användning av månen och andra himlakroppar för militära syften. Det finns också en stor demilitariserad zon på jorden, nämligen Antarktis. Antarktisfördraget slöts 1959, redan innan någon vapenkapplöpning börjat där, och förbjuder alla typer av militär verksamhet inklusive alla slags vapentester, atomsprängningar och deponering av radioaktivt avfall.

Den Internationella Rymdstationen är också demilitariserad, inte genom något fördrag utan genom överenskommelse.

Man föreställer sig gärna att det är ganska tomt där ute i rymden ovanför atmosfären. Men så är det inte längre. Förutom militära satelliter av olika slag finns en snabbt växande skara av satelliter för kommersiellt bruk. Det är för övrigt ingen skarp gräns mellan militära och civila system. Sålunda används GPS-systemet (Global Positioning System) både militärt och civilt, där den kommersiella delen genererar stora inkomster. Dessutom håller rymden på att skräpas ner. Enligt en artikel i senaste numret av Bulletin of the Atomic Scientists beräknar man att det finns minst 100 000 föremål i omlopp, om man räknar med allt smått skräp t.ex. flagor av färg, fragment och småbitar från gamla exploderade raketer. Av dem är ca 9 000 lite större, i storlek över 10 cm i diameter. Allt skräp är i princip små satelliter som färdas med god fart runt jorden. Vid en kollision med skräpet utvecklas en våldsamt kraft tack vare den höga farten. Ju mera skräp, desto större risk för träff. Det kan t.o.m. bli en kedjereaktion då skräp kolliderar med skräp, som sprängs i ännu fler småbitar. Detta utgör en ökande risk för alla framtida försök till fredligt utforskande av rymden, t.ex. med rymdteleskop eller bemannade farkoster.

Rymdteknologin är en mångmiljardindustri, där några företag är särskilt framstående när det gäller att ta hem stora kontrakt med Pentagon, nämligen Lockheed Martin, Raytheon, Boeing och TRW. Många andra företag är också engagerade.

Och så skulle man förstås också kunna ägna sig åt att räkna på de summor som de amerikanska skattebetalarna lägger ut på försvarsindustrin och jämföra med vilka angelägna behov som pengarna annars skulle ha kunnat användas till. En moralisk övning som inte leder någon vart.

FN har länge arbetat med frågan att få ett stopp på militariseringen av rymden, både i Generalförsamlingen och vid Nedrustningskonferensen i Genève. De senaste åren är det framförallt Kina och Ryssland som drivit frågan om PAROS (Prevention of an Arms Race in Outer Space) och fått stöd av de allra flesta länder. I november 2000 antog generalförsamlingen en resolution om PAROS med 163 röster för, ingen emot och tre nedlagda, däribland USA och Israel.

Som alla vet befinner sig nedrustningskonferensen i Genève sedan flera år i totalt dödsläge och har inte ens kunnat komma överens om en dagordning. En av de frågor som är blockerad är PAROS. USA:s ståndpunkt är att Rymdavtalet, som redan finns, är fullt tillräckligt och motsätter

sig att PAROS ens tas upp till seriös diskussion.

Bruce Gagnon, koordinator för "Global Network Against Weapons and Nuclear Power in Space" menar att det amerikanska missilförsvaret är en trojansk häst, ett sätt för militären att skaffa sig godkännande för att så småningom placera ut vapen i rymden. Man anordnar i början av oktober en internationell protestvecka mot militariseringen av rymden med aktiviteter på många håll runt om i världen. Här i Sverige planeras ett heldagsseminarium den 5 oktober i Stockholm.

Jayantha Dhanapala, numera vice generalsekreterare för nedrustningsfrågor i FN, sade redan på 1980-talet att det skulle vara lättare att förhindra en kapprustning i rymden innan den börjat, än att senare försöka kontrollera och skära ner. Detta gäller i minst lika hög grad idag. Många inom folkrörelsen mot kärnvapen befarar att "möjligheternas fönster" håller på att stängas. När man väl börjat placera ut vapen i rymden, blir det mycket svårare att hejda utvecklingen.

USA gör ju enligt den senaste doktrinen (Nuclear Posture Review) ingen tydlig skillnad mellan konventionella vapen och kärnvapen. Det nationella säkerhetsbehovet ska få avgöra vilket vapenslag som ska begagnas. Se även Claes Andreassons artiklar i de senaste numren av Läkare mot Kärnvapen.

Om inte kapprustningen i rymden hejdas innan vapnen kommer på plats, hur ska vi då någonsin kunna nå målet en kärnvapenfri värld?

MEIT KRAKAU
SLMK:s 1:e vice ordf
meit.krakau@slmk.org

Viktig information om militarisering av rymden finns på:

<www.sipri.org>
(bl.a. SIPRI Year-book 2002, kap 11: "The military uses of outer space")

<www.acronym.org.uk>

<www.wslfweb.org/nukes.htm>, med många länkar om amerikanskt rymdförsvar, bl.a.

<www.spacecom.mil/LRP/TOC>.

Indien – Pakistan-kampanjen!

Tack alla generösa givare!

Inte på många år har en vädjan från SLMK om bidrag mött så starkt gensvar som vårt Hiroshimabrev detta år. Brevet där vi vädjade om bidrag till den kampanj som IPPNW bedriver i Indien och Pakistan har redan (mitten av september) gett omkring 180 000 kronor! Därmed kan man säga att projektets första del kommer att kunna genomföras. Visserligen fattas fortfarande pengar, men andra föreningar inom IPPNW och andra bidragsgivare kommer också att bidra.

Allmänhet och politiker i Indien och Pakistan har ofta en mycket svag kunskap om kärnvapens medicinska effekter. Därför är det värdefullt att boken Bombing Bombay har refererats i flera viktiga tidningar i båda länderna. En ny och större upplaga efterfrågas och är under arbete. Utbildningsmaterial håller på att utarbetas. Tre seminarier om kärnvapens effekter, för journalister, läkare och medicinstuderanter, planeras under det närmaste

halvåret i Karachi, Pakistan, samt i norra och södra Indien. Ett regionalt möte av IPPNW:s indiska, pakistanska och nepalesiska föreningar kommer att äga rum i februari 2003 i Katmandu.

Detta hade inte varit möjligt utan bidrag från trogna givare inom SLMK!

Tack!

GUNNAR WESTBERG
Ordförande i SLMK och
talman i IPPNW:s internationella råd

Anna Lindh:

Nej till NATO ger Sverige större möjlighet att tala med egen röst

Medlemskap i NATO begränsar Sveriges utsikter att driva kärnvapennedrustning

Foto: ANETTE ANDERSSON

I utrikesdebatten före valet, påpekade Anna Lindh, att Sverige skulle få svårare att tala med egen röst i nedrustningsfrågor, som medlem av NATO-alliansen.

Utrikesminister Anna Lindh hävdade med bestämdhet att Sverige bör stå utanför försvarsalliansen NATO, när utrikespolitiska institutet inbjöd de sju riksdagspartierna till utrikesdebatt i riksdagens andrarkammarsal i Stockholm den 5 september. Medlemskap i NATO skulle begränsa våra möjligheter att ha en egen röst när det gäller att driva frågan om kärnvapennedrustning, ansåg Anna Lindh.

En mängd utrikespolitiska frågor togs upp under den 1,5 timme långa debatten. Samtalet, som direktsändes i TV 24, leddes av Anders Mellbourn och Anders Hellner från utrikespolitiska institutet.

Inför debatten hade SLMKs vice ordförande Meit Krakau i ett brev till debattdeltagarna påpekat att kärnvapenfrågorna kommit i skymundan i valdebatten.

Det vore fel att påstå att kärnvapenfrågan fick stort utrymme, men redan i sin inledande replik kom Anna Lindh in på Folkpartiets och Moderaternas förslag om att Sverige borde söka medlemskap i militäralliansen NATO. Hon lät förstå att Sverige inte lika kraftfullt skulle kunna hävda sina synpunkter på kärnvapennedrustning vid eventuellt medlemskap.

Man bör i sammanhanget komma ihåg att NATO primärt är en militär försvarsallians, där varje medlem lovar

att ställa upp solidariskt om någon av medlemsstaterna blir angripen. I NATO:s strategi finns fortfarande användning av kärnvapen som ett yttersta alternativ.

Två riksdagspartier, Folkpartiet och Moderaterna, har klart uttalat sig för medlemskap i NATO. Kristdemokraterna (kd) representerat av Anders Wijkman tyckte i debatten att "det är svårt att vara kategorisk" om militäralliansen, där USA är mycket mer dominerande idag än tidigare. Lena Ek, centerpartiet, tyckte det var "vist" att stå utanför NATO. Vänsterpartiets Lars Ohly och Miljöpartiets Yvonne Ruwaida var båda motståndare till medlemskap i NATO.

Även frågan om USA:s planer på att militärt anfälla Irak kom upp i debatten. På den punkten ansåg utrikesministern att "bara FN kan få agera världspolis." "Jättebra" tyckte Lars Ohly om Anna Linds besked.

LARS G. LINDSKOG
lars.g.lindskog@slmk.org

PSRs grundare, Helen Caldicott:

”Vi lever i historiens farligaste era”

Redan innan världen blivit medveten om händelserna den 11 september, hade Bushadministrationen höjt landets kärnvapenberedskap till den näst högsta nivån, defcon 2. Eftersom Ryssland, som svar på detta, sannolikt också hade höjt sin beredskap, var tusentals kärnvapen på *hair trigger alert*, redo att avfyras med bara några minuters varsel.

”Vi är på väg in i en tid utan någon verklig kontroll av kärnvapenspridningen. Vi lever i historiens farligaste era,” säger den australiensiska barnläkaren och kärnvapenaktivisten Helen Caldicott.

”Människor jag träffar är enormt okunniga om kärnvapen, de flesta har ingen aning om att läget är lika illa som under det Kalla Kriget. De vill inte höra på det örat.”

I sin senaste bok *The New Nuclear Danger – George W. Bush’s Military-Industrial Complex* kartlägger hon de senaste årens förändringar i amerikansk försvarspolitik. ”Bushadministrationen bryter mot nästan samtliga nedrustningsavtal som skapats av kloka och ihärdiga statsmän. ABM-avtalet var en hörnsten. Och nu, på grund av det nya missilförsvarssystemet, kan Ryssland, istället för att skrota sina SS-20-robotar, helt lagligt bygga tusentals nya kärnvapen för att kompensera sig mot Bushs Stjärnornas Krig.”

”Administrationen har lurat in oss i en fälla, och tvingar oss nu att släpa på kärnvapnens kors!”

Helen Caldicott har ägnat de tre senaste decennierna åt att agitera för att kärnvapenmakterna ska göra sig av

med sina vapen. 1979 väckte hon åter liv i SLMKs amerikanska systerorganisation *Physicians for Social Responsibility*. När jag talar med henne en tidig augustimorgon i Melbourne låter hon ganska pessimistisk.

”Det värsta är att jag inte ser att omvärlden gör något åt vad som nu sker i USA,” svarar hon. ”Det finns ingen som har modet att ställa sig upp och säga – Hur vågar ni bygga fler kärnvapen, hur vågar ni bryta mot alla dessa viktiga nedrustningsavtal, hur vågar ni riskera livet på den här planeten? Denna tystnad gör mig förbryllad. Hur kommer det sig att Amerika har kunnat sätta skräck i världens alla länder på det här sättet?”

Det militär-industriella komplexet

I sitt avskedstal i januari 1961 sa president Dwight D. Eisenhower: ”Vi måste skydda oss mot det militär-industriella komplexets försök att förvärva inflytande över regeringsmakten. Vi får aldrig låta detta tunga komplex hota våra friheter eller de demokratiska processerna.”

Men det är precis vad som sker idag, skriver Helen Caldicott i sin bok och ger ett antal exempel på försvars-

industrins ökade inflytande över den nya administrationen i Vita Huset.

”Jag skrev det republikanska partiets utrikespolitiska program,” förklarade Bruce Jackson, vice ordförande på försvarsjätten Lockheed Martin, efter det republikanska partiets konvent i Philadelphia för två år sedan.

Forskningsinstitutet *World Policy Institute* konstaterade nyligen att missilförsvarets förespråkare inte längre är beroende av lobbyister för att påverka administrationen. De har helt sonika tagit över! ”Trettiotvå medlemmar i administrationen är före detta chefer, konsulter eller stora aktieägare i till exempel Lockheed Martin, Northrop Grumman, Raytheon och TRW. Sjutton av administrationens utvalda har bindningar till företag som kontrakterats att leverera delar av det nya missilförsvaret.”

Lockheed Martin, världens största vapenleverantör med en stor del av ansvaret för missilförsvaret, kan bland andra räkna följande personer till sin skara:

- **Lynne Cheney**, vicepresidentens hustru med många år i bolagsstyrelsen, medan vicepresidenten själv satt i bolagsstyrelsen för ett annat missilförsvarsföretag, TRW.

- **Stephen Hadley**, Washingtonjurist vars advokatfirma representerar Lockheed Martin, är numera vice-chef i Condoleezza Rice' *National Security Council*.
- **Norman Mineta**, tidigare ordförande i Lockheed Martins bolag för *Special Business Initiative*, är numera Bushs kommunikationsminister.

Northrop Grumman, som bland annat tillverkar B-2, bombplanet som inte kan upptäckas av radar, och är kontrakterat för att leverera delar av det nya missilförsvaret, representeras i den nya administrationen av bland andra:

- **Paul Wolfowitz**, vice försvarsminister
- **Lewis Libby**, vicepresidentens stabschef
- **James Roche**, minister inom flygvapnet
- **Nelson F. Gibbs**, biträdande minister inom flygvapnet
- **Dov Zakheim**, controller på Pentagon.

”Enbart Stjärnornas Krig kommer inom den närmaste framtiden att kosta drygt 80 miljarder kronor. Mycket av det kommer att hamna i kassakistorna på Lockheed Martin, Boeing, TRW och Raytheon. De är den nya tidens rovriddare!” säger Helen Caldicott.

”Och det sker samtidigt som USA inte har fri sjukvård, när det kostar 350 000 kronor att skicka ett barn till universitet, och fyrtio miljoner amerikaner saknar hälsoförsäkring. Det är det grövsta brott som mänskligheten begått i modern tid!”

En varg i vargkläder

Trots att Helen Caldicott är djupt oroad över den nuvarande administrationens försvars- och utrikespolitik, är hon långt ifrån okritisk till dess föregångare.

”President Clinton lät det kalla kriget bestå. Han inledde visserligen en ge-

nomgång av den amerikanska kärnvapenpolicyn, *Nuclear Posture Review*, men lät den högsta militärledningen spoliära den, varför kärnvapnen hölls kvar på *hair trigger alert*. Clinton sa heller aldrig sin mening rent ut om Stjärnornas Krig, utan uppmuntrade handsfast forskning inom missilförsvaret, vilket är exakt vad Bush gör nu.”

”Å andra sidan,” tillägger hon, ”bröt Clinton aldrig mot några internationella nedrustningsavtal, vilket Bush gör. Men om vi tittar i backspegeln, var Clinton extremt farlig på grund av sin passivitet.”

”Clinton var en slags varg i fårkläder, och nu har vi en varg i vargkläder! Och då tänker jag inte på George W. Bush, för han spelar ingen avgörande roll när det gäller att forma politiken. Den verkliga presidenten är Dick Cheney, tillsammans med försvarsminister Donald Rumsfeld. Det är de som står för föreställningen, de är de verkliga vargarna. Och jag anser att de är de mest illvilliga och farliga människor som Amerika hittills har skådat i någon administration under kärnvapeneran.”

”Vi måste ta upp tråden ...”

Om situationen nu är så allvarlig, hur kommer det sig att diskussionen i huvudsak inskränker sig till ett fåtal debattböcker och hemsidor på Internet? Helen Caldicott skyller det till en del på media; ”Den amerikanska befolkningen är okunnig, de har medvetet hållits i okunskap av media, som i sin tur till en del kontrolleras av samma företag som tillverkar vapnen.” Helen Caldicott håller därför just nu på att skapa förutsättningar för att starta ett policyinstitut för att sprida kunskap.

”Under åttiotalet undervisade *Physicians for Social Responsibility* det amerikanska folket om de medicinska konsekvenserna av ett kärnvapenkrig. På bara fem år lyckades vi till 80 pro-

cent omvända befolkningen, från att tro att ett kärnvapenkrig är en god sak, till att stödja en nedrustning av kärnvapen.”

”Mitt mål är att vi inom fem år ska ha avskaffat alla kärnvapen, så vi måste avsluta det arbete som vi misslyckades med att slutföra på åttiotalet. Och det inkluderar även alla människor i Sverige, Norge, Danmark och övriga Europa. Det är dags att människor över hela världen ställer sig upp och ser till att få stopp på den här kärnvapengalenskapen en gång för alla!”

CLAES ANDREASSON,
Frilansjournalist
Los Angeles

Helen Caldicott:

”The New Nuclear Danger – George W. Bush’s Military-Industrial Complex”

Förlag: The New Press, New York. Går bland annat att beställa från <www.amazon.com> för \$11.87.

Lars G Lindskog minns när Helen Caldicott promoverades till hedersdoktor 1986

Helene Caldicott har en speciell minnesvärd relation till Sverige. Den 2 juni 1986 promoverades hon till medicine hedersdoktor vid Linköpings universitet. Dagen efter höll hon ett engagerat föredrag om kärnvapenhotet vid en fredskväll, som samlade 250 åhörare på universitetet. "Det är vi som skall rädda jorden" var en rubrik i ett referat från mötet som fick stor uppmärksamhet i media.

Undertecknad blev ombedd att introducera Helen Caldicott. Nu drygt 16 år senare, när jag läser intervjun som Claes Andreasson gjort med henne känner jag igen hennes övertygande formuleringar.

Helen Caldicotts besök i Linköping återkallar många minnen. Efter det offentliga mötet vid universitetets fredskväll träffades flera antikärn-

vapenaktivister hemma hos en Linköpingsläkare, som om jag minns rätt, var en av medlemmarna i den då mycket aktiva gruppen av SLMK:are i Linköping.

Bland gästerna denna minnesvärda kväll återfanns bl a Sven Erlander, rektor för Linköpings universitet, samt professor, Lars Ingelstam, chef för den tvärvetenskapliga temaforskningen, teknik och social förändring.

Det är lätt att hemfalla åt enbart nostalgi, jag uppmanar läsarna att istället läsa Helen Caldicotts senaste bok: *The New Nuclear Danger – George W. Bush's Military-Industrial Complex*, och hämta inspiration för det fortsatta arbetet för en kärnvapenfri värld!

LARS G. LINDSKOG
lars.g.lindskog@slmk.org

Helen Caldicott omgiven av Lars Ingelstam och Lars G Lindskog vid ett fredsmöte i Linköping 1986. I bakgrunden Pippi, ett föredöme i oräddhet.

IPPNW i amerikansk press om kriget mot Irak

Tusentals barn dödades i samband med Gulfkriget 1991. Och mer än ett decenniums ekonomiska sanktioner riktade mot det iranska samhället har resulterat i att totalt 500 000 barn under 15 år har avlidit.

Detta framgår av en artikel, undertecknad av IPPNW:s verkställande direktör, Michael Christ, som nyligen publicerades på debattsidan i Boston Globe.

Av artikeln framgår vidare att 2 500 – 3 500 civila dödades i samband med

USA:s flyganfall. Antalet irakiska soldater som dödades beräknas till 50 000 – 100 000. Ytterligare 111 000 civila dödades som en direkt följd av det irakiska samhällets sammanbrott.

Skadorna på kraftstationer resulterade i att vattenverk och reningsverk upphörde att fungera. Det i sin tur resulterade i utbrott av smittsamma sjukdomar som kolera, tyfus, malaria och leversjukdomar. Den kombinerade effekten av Gulfkriget och mer än ett decennium av ekonomiska sanktioner

har krävt 500 000 barns död orsakad av undernäring, diarré och andra sjukdomar som kunde ha undvikits om det iranska samhället haft en fungerande infrastruktur och hälsovård, rapporterar UNICEF. IPPNW:s artikel i Boston Globe avslutas med en vädjan till USA och dess allierade: Tänk på de mänskliga konsekvenserna om ett krig inleds mot Irak igen.

LARS G. LINDSKOG
lars.g.lindskog@slmk.org

Den mänskliga faktorn

Human Factor-projektet i Moskva går vidare för tredje året och intresset vid det senaste besöket i Moskva var stort på hög nivå. Man besökte bland annat hälso-ministern, thoraxkirurgen Jurij Tjevtjenko och atom-ministern Alexander Rumjantzev.

Hälso- och sjukvårdsministern Jurij Tjevtjenko tog emot på sin egen klinik. Förutom den centrala frågan, "Human Factor" diskuterades också Karolinska Institutet och eventuell smittkoppsvaccinering, så den inplanerade hjärtoperationen fick vänta.

Hela delegationen från den ryska hälso- och sjukvårdsministeriet, led av Töres Theorell.

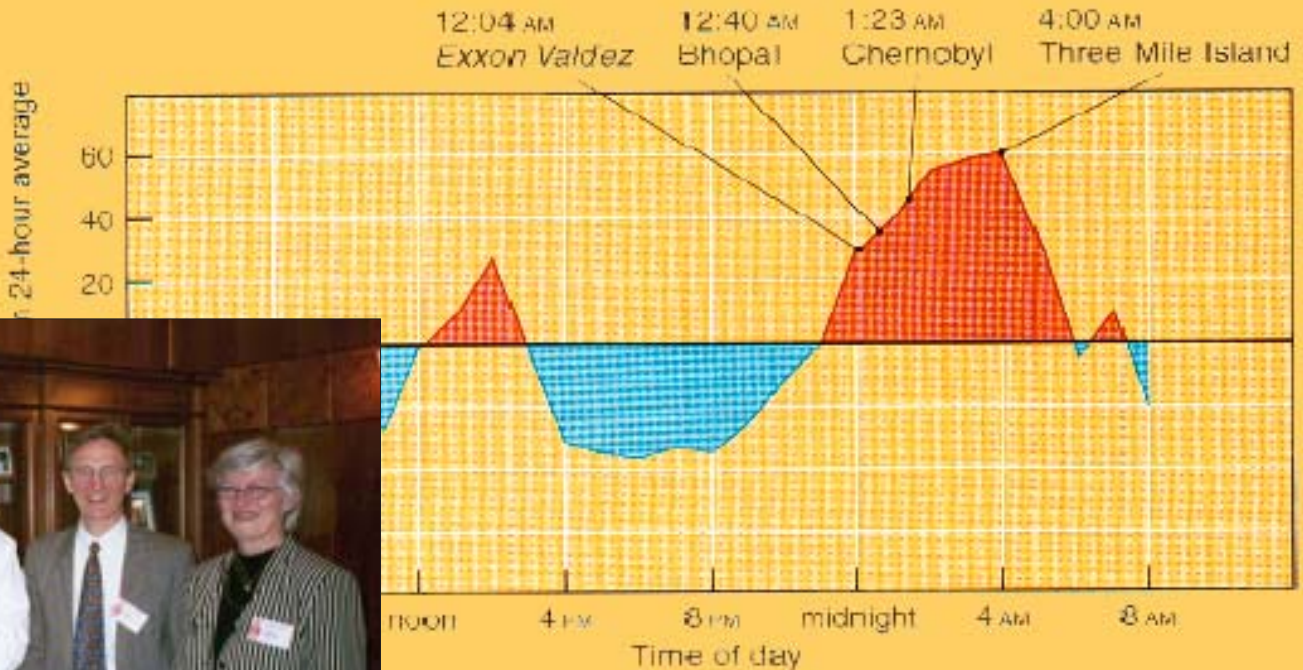

Hälso- och sjukvårdsministern hälsar på Bo Rybeck (professor och f.d. generalläkare), som han känner från sin tid som militärläkare i S:t Petersburg.

- kärnvapensäkerhet

Accidents and time of day

Probability of Errors During Shift Work

...en. Från vänster professor Bo Rybeck, atomministern och från SLMK professor ... och Christina Vigre Lundius.

Ovanstående diagram är hämtat från Töres Theorells föredrag vid besöket.

Human Factor-projektet kommer nu att utvidgas på höstmötet i Lund (se inbjudan på sista sidan) och tillsammans med prof. Töres Theorell och Torbjörn Åkerstedt planerar vi ett nytt seminarium under våren 2003 vid Karolinska Institutet.

Besök hos atomministern, Alexander Rumjantzev. Till höger om honom Christina Vigre Lundius, Sergei Kolesnikov samt tre inbjudna fredsforskare från Indien, Iran och Costa Rica. Atomministern var nära vän till den nyligen bortgångne atomfysikern Lev Feoktistov, författare till boken "Nukes are not Forever".

First Anniversary of September 11 – Statement from IPPNW

On this first anniversary of the horrible acts of violence that took the lives of more than 3,000 people on September 11, 2001, IPPNW joins the rest of the world in pausing to reflect on the lessons of terrorism and war. Our first thoughts must be for the families and loved ones of the victims of that day, who were from more than 40 countries and who included hundreds of self-sacrificing rescue workers.

Sadly, those who lost their lives on September 11 represent only a fraction of those who have been killed and injured as a result of armed violence, including acts of terrorism, on a global scale. Although this unprecedented act of mass murder on American soil was carried out in an especially dramatic way, the events of September 11 were characteristic of the armed violence that has made the 20th century and the first years of the 21st the bloodiest period in human history.

In this violent world, to distinction between terrorism and war is often impossible. In Israel and Palestine, acts of terror and reprisals on both sides have become almost commonplace; Russia has defined Chechnya as a terrorist state and launched a war which has led to the deaths of tens of thousands of civilians over more than a decade; the 20-year war in southern Sudan, has taken the lives of more than two million people and has left another four million displaced. India and Pakistan have threatened each other with a nuclear war that could immediately kill 12 million people and render much of South Asia uninhabitable for generations. To this list we must add also Bosnia, Rwanda, Kosovo, East Timor, Afghanistan, Uganda, Angola, Somalia, and many others.

For some, terrorism is a daily fact of life that goes unnoticed by the media

or global decision makers. A young IPPNW physician in the Philippines has described his encounters with “a grieving mother who has just lost her two sons after their house had been indiscriminately fired upon by the military because of its proximity to the house of a suspected Muslim “terrorist”. Who is the terrorist?

The events of September 11, 2001 must be seen in their global context:

* All of the great threats that humanity faces transcend national boundaries. Weapons of mass destruction, landmines, small arms, and global environmental damage, all driven by global inequities and the yawning gap between the Global North and the Global South are threats that require international cooperation, the strengthening of international institutions, a just and equitable economic order and of the rule of international law. None of them can be addressed by a single nation, no matter how powerful.

* The risk of nuclear war continues to threaten human survival. The casualties resulting from even a single nuclear explosion would overwhelm the medical facilities in any city on Earth. The use of nuclear weapons is morally indefensible, and the International Court of Justice has declared their use and threatened use illegal. Yet nuclear weapons remain part of the military strategy of many nations, and deliberate use of nuclear weapons remains an ever-present threat.

* Current military conflicts are characterized by civilian casualties, whether deliberate or unintentional. The global proliferation of small arms and light weapons has caused unspeakable carnage in both armed conflicts and domestic violence. Small arms target particularly the most vulnerable populations – the econom-

ically depressed and politically unstable.

* With the adoption of the Mine Ban Treaty the toll exacted by antipersonnel landmines has diminished. But many key nations, including the US and Russia, still refuse to sign the Treaty, while landmines continue to devastate the lives of individuals, families, and whole societies. This is an inexcusable humanitarian tragedy.

* The increasing gap between the rich and the poor of the world is the critical fuel for global conflict and must be narrowed. This will require that developed nations increase their contributions to international development and aid, and forgive indebtedness in the developing world.

* World military spending, estimated at \$839 billion in 2001, would transform the world if it was channeled instead to meeting the social needs of the poor and deprived

The Bush administration has transformed its legitimate pursuit of the September 11 perpetrators and their supporters into an open-ended “war against terrorism,” and threatens unilateral war against Iraq, a country that has not been implicated in the attacks against the World Trade Center and the Pentagon.

Recent history suggests that the civilian population of Iraq will once again bear the brunt of such a war. Between 2,500 and 3,500 civilians were killed by air strikes during the 1991 US-led Gulf war; another 111,000 civilians (70,000 of them children under 15 years of age) died as a delayed result of the bombings; and more than 500,000 children have died as a result of post-war economic sanctions. We make no apologies for the oppressive and often brutal regime of Saddam Hussein. Nevertheless, an unprovoked, pre-emptive military invasion of a sovereign state is a clear violation of international law and is in the best interests of neither the Iraqi people nor the world community. It is not even in the best interests of the American people, who may be visited with new acts of terrorism in retaliation.

We recognize that nuclear proliferation is a global menace, but we have seen no evidence that Iraq is on the verge of producing nuclear weapons. The surest way to keep nuclear weapons out of the hands of governments with nuclear aspirations, non-state actors, and even terrorists, is for the US and the other nuclear nations to completely eliminate nuclear weapons from their military arsenals and to place all nuclear materials under international control. The World Court issued a clear opinion in 1996 that the use or even the threatened use of these ultimate weapons of terror is a violation of international law. All of the nuclear weapon states that are party to the Non-Proliferation Treaty are obligated to pursue complete nuclear disarmament and have recently recommitted themselves to an "unequivocal undertaking" to do so.

On this first anniversary of the events of September 11, IPPNW recommits itself to the goals of nuclear disarmament, the prevention of war, and non-violent resolution of human conflicts.

Dealing with political, social, and economic injustices which are the root causes of armed violence; promoting respect for human rights, democracy, and good governance; ensuring a more equitable distribution of resources; and investing in education and health care rather than in weapons are the only effective paths to true security for all people. The lesson of September 11 is that our collective survival depends upon forging cooperative, just, and equitable relationships with each other; in rejecting war; and in pursuing non-violent resolutions to inevitable conflicts. The alternative is a world perpetually divided, bloodied, and quite possibly destroyed by our failure to appeal to what is best in our humanity.

We call upon responsible leaders to take the following steps to reduce the likelihood of future acts of indiscriminate violence:

1. Renunciation of the use and possession of nuclear weapons by all States, particularly by the declared nuclear weapons states in order to fulfil their legal obligations under

Article VI of the NPT, and negotiation and adoption of a Nuclear Weapons Convention.

2. Adherence to and strengthening of the chemical and biological weapons conventions by all nations and groups, and implementation of effective verification mechanisms where necessary.
3. Collection and reporting by health professionals of accurate data on small arms injury and death, including what is available from official records and health institutions, and education of peers and policy makers about prevention; assurance by governments that researchers will have access to data; support for a convention on arms brokering and an international framework agreement on arms transfers.
4. Universal accession to the Mine Ban Treaty, accelerated mine clearance, and long term funding of victim rehabilitation programs, to end this disgraceful chapter in human cruelty.

Dialog med den indiska ambassadören

I mitten av september träffade en mindre SLMK-delegation den indiska ambassadören Chitra Narayanan.

Hon visade sig påläst om IPPNW och de senaste protestbrevnen rörande USA:s kärnvapendoktrin (*Nuclear Posture Review*). Därför krävdes ingen omfattande redogörelse för vår organisation utan vi kunde gå direkt på våra frågor om de indiska kärnvapnen och behovet av förtroendeskapande åtgärder gentemot Pakistan. På en direkt fråga sa ambassadören att de indiska kärnvapnen i första hand är politiska vapen. Det är försvarsministeriet och i yttersta hand försvarsministern som är ansvarig för kärnvapnen och den doktrin enligt vilken de kan komma till användning. I juli 2002 installerades den av parlamentet utsedde nye presidenten och tillika överbefälhavare för de tre vapenslagen. Presidenten har ingen reell makt och inträ-

der som överbefälhavare bara vid krig. Han är kärnfysiker och betraktas som arkitekten bakom Indiens kärnvapenmissilarsenal. Styrningen av de militära styrkorna är hårt centraliserad för att förhindra att de olika delstaterna förklarar varandra krig.

Ambassadören visade på den indiska kartan områden som regeringen anser vara ockuperade av Kina och Pakistan. Utan medial uppmärksamhet pågår möten med Kina två gånger om året rörande dessa områden.

Vi påpekade att det också behövs förtroendeskapande åtgärder gentemot Pakistan. Efter en tillfällig lättnad i visumbestämmelserna 1999 blev det åter svårare för invånarna i de båda länderna att besöka varandra. När en stor IPPNW-delegation med starkt inslag av SLMK besökte Indien och Pakistan i februari 1999 hade islossning-

en börjat efter den historiska bussresan av den indiske premiärministern till Lahore där han träffade sin pakistanske kollega.

De senaste åren har våra indiska och pakistanska medicinska kollegor inte bara beklagat svårigheterna att besöka varandra utan också de försämrade elektroniska förbindelserna. Till den indiske ambassadören framförde vi därför behovet av att återigen öka de förtroendeskapande åtgärderna och att förbindelserna mellan länderna med fördel kan ske på flera nivåer och inte bara på högsta politiska nivå. Ambassadören delade denna uppfattning och sade att det både är utrikes- och inrikesministeriet som är ansvariga för dessa frågor. Avslutningsvis lovade hon hjälpa oss med nödvändiga kontakter inför nästa besök till Delhi.

MARTIN TONDEL
martin.tondel@slmk.org

DU-nytt

Det har varit relativt tyst i massmedia om utarmat uran (depleted uranium – DU) på senare tid. Detta trots att det kommit en del intressanta rapporter om ökad cancersjuklighet bland soldater som tjänstgjort på Balkan och där utsatts för DU-försedda vapen. Rapporterna är emellertid delvis motstridiga och till följd av ofullständig information om graden av exponering kommer man sannolikt inte att kunna knyta de förhöjda sjuktalen till just exponering för DU.

Italienska soldater

SLMK har bevakat frågan om utarmat uran (se Infobladet 1999:79, 2001:84 och 2001:85). Nu i sommar har det kommit några rapporter av intresse. Först kom slutrapporten från Italien där man följt upp 43 000 italienska soldater som tjänstgjort i Bosnien och Kosovo. Uppföljningen har skett t.o.m. 2001. Totalt inträffade 44 cancerfall där Hodgkinlymfom var den enskilt största cancerarten med 12 fall. Antalet testikelcancerfall uppgick till fyra. För samtliga cancerfall motsvarar fallen en signifikant under-risk jämfört med den italienska befolkningen samtidigt som det är en drygt fördubblad och signifikant förhöjd risk för Hodgkinlymfom. Överrisken är oförändrad ifall man räknar med 12 månaders latens. Om man istället som kontrollgrupp använder italienska soldater som inte tjänstgjort på Balkan (sannolikt friskare än normalbefolkningen), så stiger risken till en överrisk på fyra gånger, liksom den tidigare statistiskt signifikant.

Allmänt har helkroppsmätningar på italienska soldater och analyser av urinprov inte visat anmärkningsvärda halter av utarmat uran. Detta tillsammans med att Hodgkinlymfom i tidigare epidemiologiska studier inte förknippats med joniserande strålning

eller toxiska effekter av uran gör att man troligen måste leta efter andra orsaker till de funna riskökningarna. Veterligen har man inte heller i studier av andra soldater utsatta för DU funnit förhöjd risk för lymfom.

Svenska soldater

Efter den italienska studien publicerades en svensk undersökning i juni där drygt 9 000 personer som tjänstgjort i Bosnien och Kosovo undersökts fram till sista december 1999. Två fall av Hodgkinlymfom inträffade bland männen vilket motsvarar en dubblad risk, men då antalet var så litet, blev riskförhöjningen inte statistiskt signifikant. Det mest anmärkningsvärda är istället att 8 testikelcancerfall inträffade i gruppen mot 4,3 förväntade fall, alltså en knappt fördubblad risk, dock ej signifikant. Författarna gör därför tolkningen att det är ett slumpmässigt fynd. Vidare kommenterar man att orsaken till testikelcancer i stort sett är okända och att kopplingen till utarmat uran inte verkar sannolik.

UNEP

Både den italienska och den svenska rapporten saknar alltså i stort sett mätdata över exponering för utarmat uran. En tidigare rapport från Förenta nationernas miljöprogram (UNEP) om si-

tuationen i Kosovo har tidigare refererats i Infobladet 2001:85, men nu har en liknande rapport publicerats efter en expedition till Serbien och Montenegro. Studien omfattar fem av elva platser i Serbien där DU-vapen används och den plats i Montenegro som träffats av dessa vapen. Analyser av jord- och vattenprover liksom luftmätningar utfördes oktober–november 2001, drygt två år efter upphörda stridigheter. Trots att myndigheterna sanerat de besökta platserna kunde låga halter DU spåras på samtliga platser utom en. Ingen spridning hade dock skett till grundvattnet. På två platser kunde DU uppmätas i luften.

Tre hälsorisker beskrivs i rapporten:

– Oavsiktligt peroralt intag av gram-mängder av korroderat uran och då är det i första hand uranets kemiska toxicitet, och inte strålningen, som utgör risk.

– Om korroderad DU-ammunition hanteras så oförsiktigt att det uppstår risk för inhalation av damm kan stråldosen överstiga 1 mSv vilket utgör rekommenderat gränsvärde för befolkningen.

– Den tredje tänkbara medicinska effekten är om ammunitionen bärs i fickan eller som halssmycke då betastrålningen lokalt till huden kan överstiga de internationella riktlinjerna, medan gammastrålningen dock förblir under gränsvärdena.

Trots att man inte påvisat något DU i grundvattnet föreslår UNEP fortsatt kontroll av vattenkvaliteten i området, eftersom det tar tid innan det korroderade uranet når ned till brunsvattnet. Däremot kommer inte växterna kunna ta upp tillräckligt för att de genom mänsklig konsumtion ska utgöra risk,

lika lite som att kontaminerad jord ska kunna utgöra någon risk via inhalation. De platser där DU-vapen använts är redan inhägnade och bör förbli det, kompletterat med varningsskyltar och i vissa fall bör en andra dekontaminering ske för att avlägsna kvarvarande vapenrester innehållande utarmat uran.

MARTIN TONDEL
martin.tondel@slmk.org

Källor

Relazione finale della commissione istituita dal ministro della difesa sull'incidenza di neoplasie maligne tra i militari impiegati in Bosnia e Kosovo. 11 giugno 2002.

Gustavsson P *et al.* Cancer bland svensk militär och civil personal som tjänstgjort på Balkan mellan 1989 och 1999. Forskningsrapport från EpC. Epidemiologiskt centrum,

Socialstyrelsen och Arbets & Miljömedicin: Stockholm, 2002 (http://www.sos.se/plus/dokinfo.asp?valPubl_id=2002-112-2).

United Nations Environment Programme. Depleted Uranium in Serbia and Montenegro – Post-conflict Environmental Assessment in the Federal Republic of Yugoslavia. UNEP: Geneva, 2002 (<http://postconflict.unep.ch/publications/duserbiamont.pdf>).

Norsk antikärnvapenkämpen får internationellt pris

Ole Kobreitan, en av veteranerna i den norska freds- och antikärnvapenrörelsen har tilldelats "Nuclear-Free Future Award 2002." Priset utdelas av Nuclear-Free World Foundation till tre personer som gjort insatser på områdena *resistance, education* och *solutions*. Kobreitan får priset för sina "outtröttliga insatser när det gällt att informera om kärnvapenhotet. Det har skett såväl på Oslos gator som på den internationella arenan." Prissumman är på 5 000 US dollar.

Det kommer att delas ut vid en ceremoni i S:t Petersburg den 5 oktober i år där den ryska miljöorganisationen "Green World" och "Coalition Clean Baltic" är värdar i samband med en miljökonferens. Ole Kobreitan har varit opinionsbildare inom freds- och antikärnvapenrörelsen i Norge över 40 år och tillhör förgrundsfigurerna i norska "Nei till Atomvapen".

De två andra mottagarna av årets utmärkelse är Mordechai Vanunu från

Israel och Helen Clark från Nya Zeeland. Vanunu får priset för sitt osjälviska och modiga arbete för att avslöja Israels hemliga kärnvapenprogram. Han har anklagats för högförräderi och spionage. Den 5 oktober 1986 avslöjade London Sunday Times Israels hemliga kärnvapenprogram, som byggde på intervjuer med Vanunu. Fem dagar innan intervjun publicerades blev han lurad av hemliga polisen att fara till Rom. Där greps han av hemliga agenter och fördes tillbaka till Israel. De första 11 åren satt han i isoleringscell. Vanunu som 1987 mottog The Right Livelihood Award, sitter fortfarande i fängelse, trots internationella protester.

Den tredje pristagaren Helen Clark lovade vid sitt tillträde som premiärminister 1999 att Nya Zeelands regering fortsättningsvis skulle forma en allians med andra kärnvapenfria stater. I det samarbetet ingår Sverige.

LARS G. LINDSKOG
lars.g.lindskog@slmk.org

Foto: GUSTAV P. JENSEN, Dagsavisen, Oslo

Ole Kobreitan, blev hedrad med ett internationellt fredspris i juni i år. Det kommer att överlämnas till honom vid en ceremoni i S:t Petersburg i oktober. På bilden får Ole Kobreiten en klapp på axeln av före norske LO-ordföranden Yngve Hågensen (t.v.).

INTERNATIONELL UTBLICK

Red Inge Axelsson
Frösön (inge_axelsson@yahoo.se)

Klyftan mellan fattig och rik

"The global divide augurs wars without end. The divide is not only large, but is rapidly widening. In 1997 the richest 20 percent of the world's inhabitants had 74-fold the annual income of the poorest 20 percent. This represents more than a doubling of the income gap in less than 40 years. Physician movements have played an important role in helping end the Cold War, now we have an equally important mission to help heal the global divide and bring to an end the stockpiling of genocidal weapons."

Dr Bernard Lown, IPPNW's grundare, i ett tal vid Nobelprisets 100 årsjubileum 2001.

Vital Signs, maj 2002, sida 16
<www.ippnw.org/vs151.pdf>

Israel och Palestina

"The streets of Israel, the West Bank, and Gaza are awash with blood." Så börjar en artikel gemensamt författad av en israelisk onkolog och en palestinsk thoraxkirurg som båda arbetar på Shaare Zedek Medical Center i Jerusalem. De beskriver hur israelisk och palestinsk sjukvårdspersonal arbetar sida vid sida för att rädda de israeliska och palestinska offren för ett groteskt barbari utan ände. De föraktar och misstror den andra sidans nominella ledare, men de misstror också den egna sidans ledare. Patienterna krigar inte: Palestinska och israeliska patienter delar rum, hjälper och stöttar varandra. Sjukhuset är en fredad zon med samarbete över etniska och politiska gränser.

Vital Signs, maj 2002, sida 11
<www.ippnw.org/vs151.pdf>

11 september

"När vi närmar oss den 11 september 2002 talar politikerna om krig. 'Terrorism' används som namn på allt man anser 'ont'. När man startar ett krig mot terrorism kan man få intrycket att terrorism är den viktigaste orsaken till handikapp och död. Läkare och forskare vet att detta är osanning. Den låga prioritet man gav till HIV/AIDS vid toppmötet om uthållig utveckling i Johannesburg i förra veckan är bara ett exempel på att man inte vill ta tag i de verkliga hoten mot världen. Den medicinska professionen måste intensifiera sina ansträngningar för ett krig mot mänsklighetens sanna gissel: sjukdom, hunger och fattigdom."

The Lancet, editorial, Sept. 7
(2002;360:729)

Irak och Storbritannien

Medact, den brittiska föreningen ansluten till IPPNW, har i ett öppet brev till Tony Blair uttryckt starkt stöd för icke-militära lösningar på konflikten med Saddam Hussein. Ett krig skulle destabilisera hela Mellanöstern, polarisera religiösa grupper ännu mer och leda till oförsvarligt lidande och dödande.

The Lancet, Sept. 7
(2002;360:734)

Polio

Är en vetenskaplig tidskrift ett forum för utbyte av reproducerbar forskning, eller en kokbok för terrorister? En intensiv debatt har brutit ut i USA sedan *Science* publicerat en rapport om syntesen av Poliovirus (*Science* 2002; 297:1016-18). Rapporten har satts ihop med information som var lätt att få från Internet-källor och material till virus fanns att köpa på marknaden.

I en resolution i amerikanska representanthuset brännmärktes rapporten som "en beskrivning som kunde tänkas göra det möjligt för terrorister att billigt skapa humanpatogener för att spridas bland befolkningen i USA". Mer finns att läsa i *the Lancet*.

The Lancet, Sept.7 (2002;360:731)

Smittkoppor

År 1977 påträffades världens sista, naturliga fall av smittkoppor i Somalia efter en hittills exemplöst framgångsrik, global vaccinationskampanj. Inom IPPNW har vi ofta hänvisat till denna kampanj: hur över hundra länder – även gamla fiender – samarbetade så att de lyckades utrota detta gissel. På samma sätt borde länder samarbeta för att utrota kärnvapnen.

I maj i år deltog jag (Inge Ax.) i årsmötet för *European Society for Paediatric Infectious Diseases (ESPID)* i Vilnius. Ett lunchseminarium var lite överraskande för mig: representanter för det amerikanska smittskyddsinstitutet CDC talade om hur man skilde på vattkoppor och smittkoppor och delade ut bilder av de två virusinfektionerna. ESPIDs amerikanska systerorganisation PIDS publicerar nu också riktlinjer för att förebygga, diagnostisera och behandla smittkoppor om USA blir angripet med smittkoppor från en fientligt sinnad nation eller terrorgrupp. I USA finns lager utav smittkoppsvaccin: ~15 miljoner doser hos CDC och ~85 miljoner doser hos Aventis Pasteur. Smittkoppsvirus kan spridas som en aerosol över stora ytor. Vid de senaste epidemierna var mortaliteten ca 30%.

The Pediatric Infectious Disease Journal 2002;21:789-790
(augusti 2002)
<www.bt.cdc.gov>

Pest och mjältbrand

För den som vill läsa mer om biologiska vapen rekommenderas Neil Metcalfe's artikel *A Short History of Biological Warfare*. Metcalfe för fram visst belägg för att digerdöden kom till Europa 1346 genom att en pestdrabbad mongolisk här sköt sina kamraters lik med kastmaskin in till de belägrade i staden Kaffa (numera Feodosijia, Ukraina).

Bacillus anthracis, som orsakar mjältbrand (anthrax), isolerades 1863. Upptäckten bidrog till den första internationella deklarationen mot gift och giftiga vapen (Bryssel 1874). En explosion i en militär anläggning i Sverdlovsk (nu Jekaterinburg) 1979 ledde till en epidemi av inhalationsanthrax med 66 dödsoffer. Japan, Sovjetunionen/Ryssland och USA har varit mest aktiva med att framställa biologiska vapen.

Medicine, Conflict and Survival
2002;18:271-282

Tummen ned från USA

Clinton- eller Bush-administrationen eller USAs senat har de senaste åren sagt nej till följande 10 internationella överenskommelser:

1. Det fullständiga provstoppsavtalet (CTBT)
2. Avtalet mot minor
3. Konventionen mot kemiska vapen
4. Protokoll om biologiska vapen
5. Avtalet mot antibalistiska missiler (the ABM treaty)

6. Protokoll om barnsoldater
7. Internationella domstolen för krigsförbrytelser
8. Aktionsplanen mot små vapen (handeldvapen)
9. Kyoto-protokollet
10. Icke-spridningsavtalet (NPT)

Bulletin of the Atomic Scientists,
July/August 2002, p. 36-37.

Lästips:

"Nato i närbild"

För att kunna påverka livsstilsfaktorer måste man veta vem patienten är och i vilket sammanhang han lever. Man måste veta något om patientens egen föreställningsvärld och tankesätt. En av alla dessa "patienter" med potentiellt hälsovådlig livsstil är Nato med sitt kärnvapeninnehav. I sin bok "Nato i närbild" (Studentlitteratur år 2000, ISBN 91-44-01597-6) ger Ulla Gudmundson en del inblickar och insikter som underlättar förståelsen av Nato.

Författaren är diplomat med mångårig erfarenhet av säkerhetspolitik i allmänhet och Nato i synnerhet. Hon beskriver i inledningen sin utgångspunkt som den diplomatiska hantverkarens och inte akademikerns. Ändock inleds boken med ett idéhistoriskt avsnitt om väst och öst och begreppet Europa.

Därefter följer en beskrivning av situationen vid Natos bildande. Vilka skulle vara med? Vad skulle alliansen befatta sig med? Hur tänkte grundarna? Hur utvecklas denna anglosaxiskt pragmatiska organisation till en institution? Och hur samspelar den med mer byråkratiskt uppbyggda rent europeiska organisationer?

Organisationens utveckling följs och nästa tyngdpunkt i boken ligger på Natos utveckling efter Berlinmurens fall. Balkankrigen och hanteringen av dessa lyfts fram. Till vad skulle nu organisationen nytta? Och vilka skulle vara med och på vilket sätt skulle olika länder kunna medverka? Och hur skulle man förhålla sig till den forna fienden?

194 sidor text ger en väl läsvärd introduktion till detta. Boken förmedlar intrycket av en mycket flexibel organisation som kryssat sig fram genom den euro-atlantiska efterkrigshistorien. Det poängteras att Nato är en mellanstatlig organisation där beslutsrätten är förbehållen medlemsländernas regeringar. Det poängteras också att Nato i första hand är en politisk organisation som förfogar över militära resurser.

Kärnvapenfrågan är ingalunda fokus i boken men avhandlas i ett kortare avsnitt. Med finns också alliansens Washingtonstrategi som antogs i april 1999. Där finns ett avsnitt (paragraf 62-64) där Nato uttalar sin kärnvapenstrategi. Ur IPPNWs perspektiv finns där ett och annat att önska i förändringsväg.

Foto: K. LUNNIDIUS

Ulla Gudmundson föreläser om Nato vid SLMK:s styrelsemöte i Leksand.

För den nyfikne finns också själva Washingtonfördraget från 1949, dvs. Natos grunddokument, att läsa i sin helhet, vilket är imponerande kort och enkelt.

Bokens styrka är att den är skriven ur ett sakligt perspektiv. Syftet är att beskriva Nato, inte argumentera för eller mot ett svenskt medlemskap i alliansen. Texten inbjuder, precis som många andra böcker i nutidshistoria, till reflektioner över allt det som hänt de senaste åren. En svårighet är alla de akronymer som är svåra att hålla reda på, vilket dock delvis underlättas av en ordlista. För den som vill läsa mer finns en omfattande litteraturlista.

FRIDA SUNDBERG
frida.sundberg@slmk.org

Hiroshimadagen i Örebro

Sedan 1995 har Hiroshimadagen högtidlighållits av frivilligorganisationer i Örebro med en lyktceremoni på Svartåns vatten nära Slottet vid skymningen den 6 augusti. I år var det åttonde gången och flera hundra människor var samlade. Komminister Mats Hermansson inledde med ett kort tal. Under stilla violonmusik sjösattes drygt 300 små gula papperslyktor med ljus i. De lyste vackert på den mörka vattenytan och var en värdig hedersceremoni för alla de som drabbades av bomberna över Hiroshima och Nagasaki.

EBBA NEANDER BONDESTAM

Foto: V LJUNGDAHL

Följande appell togs in i lokaltidningarna:

Glöm inte Hiroshima och Nagasaki!

Idag på morgonen ringer kyrkklockorna här i Örebro och på många håll över hela världen för att påminna om atombomberna över Hiroshima och Nagasaki för 57 år sedan.

I många år har frivilligorganisationer och FN arbetat för nedrustning av kärnvapnen och andra massförstörelsevapen. De två stormakterna USA och Ryssland har i år träffat avtal om att minska sina kärnvapen från 7 000 var till 2 000. Men de bevarar stridsspetsarna i användbart skick! De har dessutom kvar kärnvapen med en styrka motsvarande 100 000 Hiroshimabomber. Och USA planerar att använda sina kärnvapen långt in i framtiden. De tillverkar nya små bomber och nya stora bomber som kan nå genom tjocka betongväggar och djupt ner i jorden. USA respekterar sorgligt nog inte heller de internationella avtal som rör kärnvapen. Flera länder finner anledning att skaffa mera kärnvapen – Indien, Pakistan, Kina och andra.

Bilden är dystert. Men just nu känns det viktigare än någonsin att inte ge upp vår strävan att få igång en reell nedrustning. En stark folkopinion och insatser från ”icke-kärnvapenländer” kan åstadkomma en vändning.

Kom till den traditionella lyktceremonin i Slottsparken i Örebro tisdagen den 6 augusti kl 21.30 för att hedra minnet av offren för Hiroshima- och Nagasakibomberna 1945. Mats Hermansson talar.

Lokala FN, Frälsningsarmén, Kristna Freds, Rädda Barnen, Svenska Freds, UNICEF och Läkare Mot Kärnvapen genom

Ebba Neander Bondestam

Valberedningens förslag till SLMKs STYRELSE 2002 – 2003

Ordförande: **Gunnar Westberg**, Solbänksgränd 9,
413 19 Göteborg, tel + fax 031-82 63 92 (b),
tel 031-342 25 16 (a),
e-post: gunnar.westberg@slmk.org

Vice ordf: **Frida Sundberg**, Södra Strandvägen 1A,
832 43 Frösön, tel 063-12 74 20,
e-post: frida.sundberg@slmk.org

Sekr: **Meit Krakau**, Danarövägen 19,
182 36 Danderyd, tel 08-753 13 50,
fax 08-755 78 55,
e-post: meit.krakau@slmk.org

Medl-ansvarig: **Kent Nordqvist**, Åsbyvägen 7,
tel 019-23 44 64,
e-post: kent.nordqvist@slmk.org

Övriga

Ordinarie

Gösta Alfven, Svartensgatan 20, 116 20 Stockholm,
tel 08-643 47 02 + fax efter telefonanmälan
e-post: gosta.alfven@slmk.org

Jan Larsson (Infobladsansvarig),
Linnégatan 2G, 753 32 Uppsala, tel 018-14 62 12,
e-post: jan.larsson@slmk.org

Hans Levander, Vårdkasvägen 11, 756 55 Uppsala,
tel 018-32 43 47, fax 018-32 00 84,
e-post: hans.levander@slmk.org

Bengt Lindell (IT/kommunikationsansvarig),
Bättre Tidens Gränd 18, 393 59 Kalmar,
tel + fax 0480-201 84, mobiltelefon 070-647 23 47
e-post: bentg.lindell@slmk.org

Monika Palmgren, Slottsvägen 6, 169 69 Solna,
tel arb 08-578 354 28, e-post: monika.palmgen@slmk.org

Anneli Schmauch, Språkgränd 1, 907 33 Umeå,
tel 090-19 91 48, fax 090-785 17 17 (a),
e-post: anneli.schmauch@slmk.org

Anna Sjögren, Trastvägen 10, 227 31 Lund,
tel 046-39 31 58, e-post: anna.sjogren@slmk.org

Karin Stenstedt, Alviksvägen 17, 167 53 Bromma,
tel 08-25 56 38, e-post: karin.stenstedt@slmk.org

Mats Sundberg, Krongatan 2A, läg 21-22, 752 38 Uppsala,
tel 018-55 14 18, mobiltelefon 0709-515 272,
e-post: mats.sundberg@slmk.org

Martin Tondel, Lekparksvägen 2, 582 75 Linköping,
tel 013-39 64 74, e-post: martin.tondel@slmk.org

Dag Ursing, Sandgatan 10, 223 50 Lund, tel 046-38 96 83,
e-post: dag.ursing@slmk.org

Leonore Wide, Ljuskärsvägen 35, 133 31 Saltsjöbaden,
tel 08-717 65 17, e-post: leonore.wide@slmk.org

Richard Fristedt, Råbyvägen 15D Lg 21, 224 57 Lund,
tel 046-39 60 36 (stud repr)

Suppleanter

Björn Hallström, Griffelvägen 16, 245 64 Hjärup
e-post: bjorn.hallstrom@slmk.org

Anna Hellman, Frodegatan 5 A, 1 tr, 753 27 Uppsala,
tel 018-14 25 35, e-post: anna.hellman@slmk.org

Kent Nordqvist, Åsbyvägen 7, 703 75 Örebro,
tel 019-23 44 64, e-post: kent.nordqvist@slmk.org

Eva Olivecrona, Tegnérsgatan 7, 111 40 Stockholm,
tel 08-411 12 49, e-post: eva.olivecrona@slmk.org

Annika Rydberg, Fredrikshögsgatan 1, 903 36 Umeå,
Tel 090-77 64 99, e-post: annika.rydberg@slmk.org

Urban Waldenström, Rostvändaregatan 4,
791 72 Falun, tel 023-294 41, mobiltelefon 070-331 91 05

Christina Vigre Lundius, Håkantorpsmölla,
284 91 Perstorp, tel 0435-347 31, fax 0435-353 27,
e-post: christina.vigre.lundius@slmk.org

John Henriksson, Järnvägsgatan 4b, 582 22 Linköping,
tel 013-12 92 60, mobiltelefon: 0733-42 31 10 (stud repr)
e-post: john.henriksson@slmk.org

Revision

Auktoriserad Revisor

Jan Anders Nilsson, Öhrlings PricewaterhouseCoopers,
Box 1215, 251 12 Helsingborg, tel 042-37 72 00,
e-post: jan-anders.nilsson@se.pwcglobal.com

Auktoriserad Revisor, suppleant

Jonas Grahn, Öhrlings PricewaterhouseCoopers,
Torsgatan 21, 113 97 Stockholm, tel 08-555 330 00,
e-post: jonas.grahn@se.pwcglobal.com

Föreningsrevisor

Bengt Larsson, Storgatan 70, 824 00 Hudiksvall,
tel 0650-164 12, e-post: bentg.larsson@slmk.org

Föreningsrevisor Suppleanter

Ylva Stjernholm, Tomtebogatan 10 2tr, 113 39 Stockholm,
tel 08-31 63 81

Kristina Olofsson, Varvsgatan 36, 824 00 Hudiksvall,
tel 0650-102 56, e-post: kristina.olofsson@slmk.org

Kassör/Kanslichef:

Klas Lundius, Håkantorpsmölla, 284 91 Perstorp,
tel 0435-351 58, fax 0435-353 27, mobiltelefon 070-520 83 58
e-post: klas.lundius.@slmk.org

Pressansvarig:

Lars G Lindskog, Magasinsgatan 8, 712 60 Grythyttan,
tel 0591-144 90, fax 0591-144 96
e-post: lars.g.lindskog@slmk.org

Valberedningen har utgjorts av:

Sammanställande:

Birgitta Kastlund, Dag Hammarskjölds v. 5H, 224 64
Lund, tel 046-211 63 45, e-post: birgitta.kastlund@slmk.org

Sara Smedegård, Djäknegatan 23, 754 23 Uppsala,
tel 018-51 34 54, e-post: sara.smedegard@slmk.org
(stud. repr.)

Vendela Englund-Burnett, Mimergatan 13,
654 60 Karlstad, tel + fax 054-21 29 42,
e-post: vendela@slmk.org

Avsändare:
SLMK, c/o Lundius
Håkantorp Mölla
284 91 PERSTORP
Sweden

**Begränsad
eftersändning**

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen med
nya adressen på baksidan

**DU ÄR
VÄLKOMMEN!**

Foto: K LUNDIUS

TILL HÖSTMÖTE
(med årsmöte)
22–24 november

i Lund på det nyinvigda Ingvar Kamprad Design Center

Ur programmet

Fredag 22/11

19.00 Samling
Öppet styrelsemöte
Lokal: Rehabcentrum, Universitetssjukhuset
i Lund, Lasarettsgatan 7

Lördag 23/11

09.00 – 13.00 **Maskin/människa – kärnvapensäkerhet**, ny aspekt på den mänskliga faktorn. Prof. *Gerd Johansson* och medarbetare vid Tekniska Högskolans institution för designvetenskap.
Vi får själva möjlighet att prova den nya laborieutrustningen där man kan simulera olika scenarier.

14.00–17.00 **IPPNW:s centrala budskap: De medicinska effekterna av kärnvapen och kärnvapenrustning**; *Hans Levander* visar diabler och leder en diskussion om hur vi bäst utformar vårt budskap och hur vi kan föra fram vår information till allmänhet och till beslutsfattare.

Diskussion tillsammans med representanter från Danmark, Finland och Norge.

Lokal: Ingvar Kamprad Design Center,
Sölvegatan 26

Söndag 24/11

09.00 Arbetsgrupper

11.00 Årsmöte

Lokal: Rehabcentrum, Universitetssjukhuset
i Lund, Lasarettsgatan 7

Anmälan så snart som möjligt till Klas Lundius som även kan ge besked om resebidrag och hotell. Hotellen kräver besked i väldigt god tid om vi skall kunna garantera en bokning.

Vi kommer att hålla programmet uppdaterat på hemsidan där eventuella förändringar kommer att meddelas.

Klas Lundius, Håkantorp Mölla, 284 91 Perstorp, tel: 0435-351 58, fax: 0435-353 27, e-post: klas.lundius@slmk.org